موشکافی

«شهروند» از جست‌وجوهای اقتصادی گزارش می‌دهد

۳۹ کلمه پرکاربرد اقتصادی در سال ۹۳

شـهروند| کلید واژه‌های اقتصادی عباراتی هستند که با شـنیدن آنها موضوعی قابل توجه و پرونده‌ای فراگیـر در اذهان تداعی شـود. این عبارات بارها و بارها در موتورهای جست‌و‌جو وارد شده‌اند و نتایج حاصل از یافته‌های عموم جامعه به دفعات مرور شده است. نتیجه این رفتار موجب شده است کلیدواژه‌هایی وارد دایره لغات افراد در یک جامعه شود. این لغات ممکن است تا پیش از این نیز در فرهنگ کلامی افراد یک جامعه وجود داشته باشد، اما رواج آنان در یک بازه زمانی موجب اهمیت یافتن و به‌نوعی بار معنایی متفاوت گرفتن به خود اسـت. در ادامه ۳۲ کلمه پرکاربرد حوزه اقتصادی که در سـال ۹۳ بیشترین جست‌و‌جو در موتورهای جست‌وجوگر را داشته‌اند گردآوری شده اسـت. کلمات زیر، کلیدواژه‌های برگزیده اقتصادی در سال ۹۳ است:

اقتصاد مقاومتی / اوپک / نفت / ریزگردها / مالیات / بـاروری ابرهـا / خمیر مـرغ / کالای چینـی / نرم‌افـزار موبایلـی / آلودگـی هوا / زمین‌خواری / کوه‌خواری / بحران آب / وایبر / بودجـه / قاچـاق / پالـم / ارز / قیمت مرغ / لبنیات / بورس / موسسات مالی / اختلاس / خودروهای وارداتی / تعرفه واردات / دستمزد / کارگران / نرخ ارز / بانک ملت / بانک ملی / قیمت دلار / قیمت طلا / ثبت‌نام وام ازدواج / واتس آپ / آیفون ۶ / سهام عدالت / یارانه نقدی / بنزین ۱۰۰۰ تومانـی / دانلود / تنش آبی / فساد بانکی / سرمایه گذاری خارجی.

بررسی

اقتصاد ایران در سال ۹۴

تحریم‌ها و لغو آن چقدر موثرند

منصور بیطرف
سردبیر روزنامه کلید

۱- بهتر اسـت ازسـال ۹۳ و اتفاقاتی که در این‌سال آن هم در حوزه اقتصاد روی داد سخن نگوییم، زیرا گفتنی‌ها گفته شده و هر چه بگوییم بـر ارزش آن چیزی افزوده نمی‌شـود. از این‌رو می‌توان برای سال پیش‌رو حرف زد.

۲-سـال ۹۴، چه بخواهیم و چـه نخواهیم، سال سرنوشت سیاسـت و اقتصاد ایران است. تکلیف بسـیاری از رویدادها ازجمله مهم‌ترین گره سیاسی ایران که هسته‌ای است در این‌سال روشن خواهد شد. باز شدن گره یک پیامد دارد و باز نشدن آن پیامدی دیگر.

بسیاری گمان می‌برند که حل مسأله هسته‌ای می‌تواند گره مشکلات اقتصادی ایران را باز کند. به گمان من، این فکر کاملا غلط است. گره زدن بسیاری از مشکلات با یک پدیده از قدیم‌الایام بر تفکر مردم ما حاکم بوده است. کسروی در تاریخ مشروطه این نکته را به خوبی بیان می‌کند. او با اشاره به همین نکته می‌گوید که هر مشکلی که مطرح می‌شد مردم می‌گفتند که مشروطه بیاید همه چیز درست می‌شـود، بدون آن که بدانند مشروطه چیسـت. حال این موضوع هم یکبار دیگر در تاریخ ما دارد تکرار می‌شـود. از هر که می‌پرسی می‌گوید که مسأله هسته‌ای حل شود، همه چیز درست می‌شود، آیا این چنین است؟

فرض را بر این بگذاریم که موضوع هسـته‌ای ایران حل شـود، آیا تحریم‌هایـی که بر اقتصاد ایران سایه افکنده‌اند برداشته می‌شود؟ به نظر این چنین نمی‌آیـد، بحث‌های تعلیـق ۱۰ یا ۲۰ ساله همگی اذعان بر تعلیق تحریم‌ها است و نامه نمایندگان و تأکید مقامات نظام مبنی بر برداشـتن یکباره تحریم‌ها هم دلالت بر همین موضوع دارد. بنا بر این ساده‌انگارانه است که فکر کنیم توافق هسته‌ای یعنی حل مسأله تحریم‌ها.

فرض دوم را هـم بر این بگذاریم که تحریم‌ها یکباره برداشته شد، آیا باز هم مشکلات اقتصادی ایران حل می‌شود؟ باز هم می گوییم، نه. هرچند تحریم‌ها مشـکل اقتصادی ایـران را چند برابر کرد، اما مشکل اقتصادی کشور تحریم‌ها نبود. حذف تحریم‌ها می‌تواند فقط از بار مشـکلات اقتصـادی ایران بکاهد امـا آن را حل نمی‌کند. واسطه‌های اقتصاد که چندین دست هستند و هر دسـت قیمت کالا را حداقل ۵۰ تا ۷۰ درصد افزایش می‌دهد منوط به حذف تحریم‌ها نیست بلکه منوط به اصلاح ساختار توزیع است. بخش عمده‌ای از بالا بودن هزینه تولید که روی قیمت کالا کشیده می‌شود به پایین بودن بهره‌وری کار برمی‌گردد، این موضـوع ربطی به اصل تحریم ندارد بلکه بخش مهمـی از آن به روابط کارگر و کارفرما و قوانین کار کشور برمی‌گردد. بالا بودن نرخ تورم را شـاید بتوان به تحریم‌ها ربط داد اما آیا پیش از تحریم‌ها نرخ تورم در کشور بالا نبود؟ آیا درسال ۱۳۷۴ نرخ تورم به ۴۹ درصد نرسید، آیـا در دوران دولت اصلاحات نـرخ تورم بالای ۲۰ درصدی هم تجربه نکردیم؟ همه اینها بود، بنابراین ریشه تورم بالا در اقتصاد کشور ربطی به تحریم‌ها ندارد بلکه باز به ساختار اقتصاد کشور برمی‌گردد.

۳-سـال ۹۴، خواه ناخواه، اقتصاد کشـور به سمت رونق خواهد رفت. یعنی وضع تولید بهبود می‌یابد، اشـتغال بیشـتری صورت می‌گیرد و بالاخره تورم هم اندکی کاهـش می‌یابد. بعید می‌دانم که تورم تک‌رقمی شـود اما به‌هر حال بهتر از امسـال خواهد بود. با همـه این احوال اقتصاد ایران گره‌های خودش را خواهد داشت، گره‌هایی که به ساختار درونی آن برمی‌گردد نه به‌عوامل بیرونی.

آینده‌نگر

آرزوی امنیت ایران را دارم

محمدصادق جنان‌صفت
سردبیر
روزنامه‌اقتصادی تعادل

اقتصاد ایـران در سـطح کلان از یک طرف و کسب و کار و معیشت میلیون‌ها شهروند ایرانی در سطح خانواده و بنگاه در آخرین روزهای زمستان ۱۳۹۳ بیش از هـر عاملی از نوعـی بلاتکلیفی کشنده و دردناک رنج می‌برد. این حالت بدترین وضعی اسـت که می‌تواند اقتصاد یک سرزمین تاریخی و شـهروندان آن را شامل شـود و هرگز آرزوی هیچ ایرانی دلسوزی نیست. شوربختانه باید گفت، کسب و کار ایرانیان به درست یا نادرست به زلف مذاکرات هسته‌ای گره خورده است که یک پرونده فوق‌العاده پیچیده و بغرنج است و تا روزی که امضای مقام‌هـای ایرانی و طرف‌های خارجی پای توافقنامه حک نشود، عاقبت آن نامشخص اسـت. من به‌عنوان یک روزنامه‌نـگار اقتصادی و فردی که دسـت‌کم ربع قرن اسـت با مسائل و دشواری‌های اقتصاد سرزمینم آشنا هستم یک آرزوی بزرگ برای مردم و میهن عزیزم دارم و آن «رشد اقتصاد ملی با نرخ‌های بالا و در اندازه‌های قابل قبول برای ایران است» اگرچه در دهه ۱۳۷۰ و در اوج مبـارزات انتخاباتی میان دو جناح اصلی سیاسی ایران مقوله «رشد اقتصادی» از اهمیت افتاد و متاسفانه برخی احزاب مفهوم و معنای آن را به بازیچه گرفته و بر چشم مردم خاک پاشیدند، اما واقعیت این است که رشد اقتصادی بالا و شتابان همان کلید امنیت ملی ایران عزیز اسـت. رشـد اقتصادی ایران در همه سـال‌های پس از جنگ به مدت ۲۵ سال به‌طور میانگین ۴/۲ درصد بوده اسـت. این میزان رشـد اقتصادی با توجه به نرخ رشـد جمعیت که در این دوران دست‌کم به‌طور میانگین ۱/۵ درصد شده است به‌طور خالص رقم ۲/۷ درصد شده اسـت. این میزان رشد ناخالص پایین در جایی که اقتصاد چین و هند در همین دوران رشدهای بالای ۸ درصد را به‌طور متوسط تجربه کرده‌اند و در جایی که کشـورهای ترکیه، کره جنوبـی، برزیل، مکزیـک، تایوان و سـایر کشورهای نوظهور صنعتی نیز رشدهای خالص بالای ۵ درصد در سال را در همین مدت به دست آورده‌اند معنایش این است که سهم ایران از کیک تولید جهان به‌طور مستمر کاهش داشته است. این میزان رشد متوسط سالانه در حالی است که در سال‌های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ رشد اقتصادی ایران منفی شده است. تجربه نشان می‌دهد رشدهای پایین، پرنوسان و غیرمطمئن برای هر جامعه‌ای به معنای از دست دادن قدرت اقتصادی در میان همسـایه‌ها، منطقه و جهان و کاهش امنیت آن جامعه اسـت. ایران از این قاعده بیرون نیسـت و نمی‌توانـد در منطقه‌ای کـه قدرت‌های اصلی آن مثل ترکیه، عربسـتان و عراق با رشدهای بالا به مرزهای تازه‌ای از اقتصاد می‌رسند درجا بزند. امنیت ملی ایران با رشدهای پایین حفظ نخواهد شـد و هر فرد و گروهی با هر جریان فکری و هر منصب و موقعیتی که به دسـت آورده باید توجه داشته باشد که خرید سلاح، تربیت نیروی انسانی ورزیده دفاعی و تهاجمی و درس خوانده و مهندس و پزشـک نیاز به پول دارد و پول بیشـتر با رشد اقتصادی بالا به دست می‌آید و لاغیر.

«شهروند» رخدادهای مهم سال ۹۳ را از دریچه اقتصاد بررسی کرد

۱۳ رخداد سالِ سخت

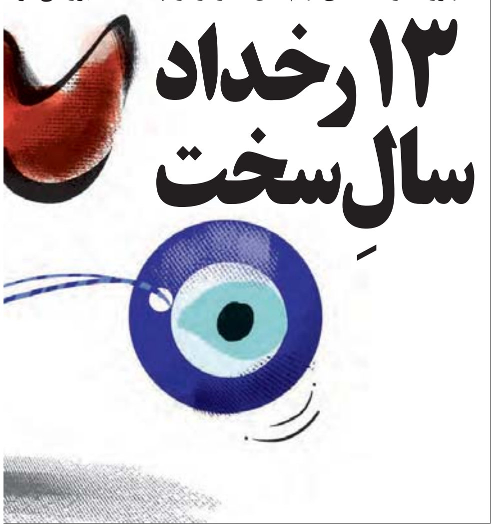

علی‌اکبرزاده
روزنامه‌نگار

وقایع در گذر هستند و حوزه‌های مختلف در هر لحظه، میزبان یک رویداد، اظهارنظر یا یک خبر هسـتند؛ هزاران خبـر در روز روی خروجی‌های سایت‌ها و خبرگزاری‌ها قرار می‌گیرد و هر رسانه نیز براسـاس میـزان اهمیت خبـر و البته برخی اولویت‌هـا به رویدادهـا می‌پـردازد. اقتصاد نیز به‌عنوان یکی از مهم‌ترین ارکان زندگی بشـری رویدادهـای مهمـی را در خود جـای می‌دهد. از نوسان‌های بورس گرفته تا ماجرای پرسروصدای حذف یارانـه ثروتمندان همگی اخبـاری بودند که در این سال رسـانه‌ها میزبانش بودند. جدال نفتی کشـورهای تولیدکننـده نفت بـا غرب و کاهش درآمدهـای نفتی این کشـورها، از دیگر وقایعی بود که باعث بروز اختلاف‌های ریشـه‌ای میان کشـورهای عضو اپک و خریداران این کالا در سراسـر جهان شد. در این سـال وقایع مهم و اساسی بسیاری رخ داد اما در این گزارش، مروری خواهیم داشـت بر وقایعی که در جریان سال ۹۳ میهمان خروجی رسانه‌ها شـدند و بیش از دیگر رخدادهای اقتصادی نظر عمـوم را به خود جلب کردند. خبرهایی که هنوز مورد توجه هسـتند و مرورشان برای سال بعد مفید است.

۱ سد ثروتمندان در برابر دولت

بحث حـذف یارانـه ثروتمندان یا به تعبیـری غیرمسـتحق‌ها که هم عمر دولـت یازدهم اسـت، به روش خود انصرافی آغاز شـد. انواع خبرها منتشـر شد؛ از راسـتی‌آزمایی فرم‌ها، چک کردن حسـاب‌های مردم، عدم پرداخت تسهیلات به دریافت کنندگان یارانـه، جریمـه افرادی کـه اطلاعـات غیرواقعی در فـرم درج کرده باشـند و... تا بلکـه نتیجه طرح خودانصرافی آن چیزی شود که دولت مد نظر دارد. اما نهایتا روش خودانصرافی با موفقیت همراه نشد و از جمعیت ۷۷ میلیون نفری ایران فقط ۲ میلیون و ۴۰۰ هزار نفر، یعنی حدود ۴ درصد از مردم به تعبیر آقای روحانی دست رد به سـینه یارانه نقدی زدند. مسئولان هم ترجیح دادند پرداخت یارانه را به جای درگیری با افکار عمومی ادامه دهند. با رفتن بودجه ۹۴ به مجلس دوباره بحث حذف یارانه افراد پردرآمد کلید خورد. دولت رقم یارانه‌ها را همانند سـال ۹۳ بدون تغییر دیده بود امـا مجلس تعدیل این رقم را نهایتا در روزهای اخیـر تصویب کرد. پس از تقدیم لایحه بودجه به مجلس و عزم نمایندگان به تعدیل ارقام یارانه پرداختی، نوبخت سـخنگوی دولت در نطقی از حذف ۲۶ میلیون نفر خبر داد. کارگروهی تشـکیل شـد و راهکارهای مختلف بـرای نحوه پرداخت یارانه نقدی عنوان شد اما سرانجام هیچ یک مورد پذیرش قرار نگرفت. بالاخره پس از بازگشـت چندین باره طرح هدفمندی از صحن به کمیسیون تلفیق، در روزهای اخیر نمایندگان منابع یارانه نقدی را بیش از ۷ درصـد کاهش دادند و بـه این ترتیب شمارش معکوس برای حذف بخشی از یارانه‌بگیران، آغاز شد. بودجه منابع یارانه نقدی از ۴۲ هزار میلیارد تومان پیشـنهاد دولت در لایحه بودجه به ۳۹ هزار میلیارد تومان کاهـش یافت که منجـر به حذف خانوارهای پردرآمد خواهد شد. حال مجلس با این تصمیم دولت را ناگزیر به حذف ۵ میلیون نفر کرده است. اما اینکه دولت به‌عنوان مجری با این تکلیف قانونی چه می‌خواهد کند و روش شناسایی و حذف این افراد چه خواهد بود؟

۲ عصیانگری لبنیات در روزهای رونمایی از پالم

شـیر، ماسـت، پنیر، دوغ و سایر لبنیات ازجمله اقلامی بود که در سـال ۹۳ افزایش قیمت چندباره‌ای را تجربـه کرد. مراحل متعددی مشخص شـد که قیمت لبنیات ۱۰ تا ۱۵ درصد به صورت قانونی گران شده است که تمامی این افزایش قیمت‌هـا به دلایل نامشـخصی اعمال شـده بود. برای مثال دوغ‌های یک و نیم لیتری که تا اواسـط سال جاری به قیمت ۲۱۰۰ تومان به فروش می‌رسد در ۳ ماهه پایانی سـال به قیمت ۲۸۰۰ تومان نیز رسـیده بود. مجتبی خسـروتاج، قائم مقـام وزیر صنعت، معدن و تجارت نیـز در این مورد گفته بود: اگر در عمل واحدهای لبنـی از قیمت‌های مصوب تبعیت نکننـد، ابتدا باید این موضوع را با سـازمان حمایت مصرف کنندگان و تولیدکنندگان بررسی و سپس اطلاعات دقیق‌تری در این زمینه ارایه کنیم. این اظهارنظر دقیقا به این معنا بود که هیچ برخوردی با متخلفان بازار لبنیات صورت نخواهد گرفت و رشد افسارگسیخته قیمت‌ها در این حوزه نیز ادامه خواهد داشت. در همین زمان اما از پدیده‌ای جذاب و البته مقداری خطرنـاک در بازار لبنیات رونمایی شـد. وزیر بهداشـت به‌عنوان یکـی از پرکارترین وزرای دولت از وجود «پالم» در لبنیات انتقاد کرد و گفت که گزارشی درخصوص وجود این ماده در لبنیات به رئیس‌جمهوری ارایه داده‌ام. بعد از این موضع‌گیری و نفوذ آن به میان مردم خرید شیر پرچرب از سوی مردم به شدت کاهش یافت. البته این موضوع تنها برای مدت کوتاهی رخداد و پـس از آن و البته بعد از اظهارنظرهای متعدد مسئولان درخصوص حذف پالم از لبنیات بار دیگر خرید لبنیات در انواع مختلف به سبد خرید مردم بازگشـت. ناگفته نماند که در این میان زیان‌دهی بالای شرکت‌های صنایع لبنی موجب اعتراضات گسترده آنان شـد که البته این اعتراضات برخی نمایندگان مجلـس را نیز با خود همراه کرد. این رویکرد موجب شد تا فشارها به وزیر بهداشت برای معرفی متخلفان در جریان پالم بیشتر شـود. در آخر اما یک شـرکت به صورت غیرعلنی

۳

به‌عنـوان متهم ردیـف اول ماجرای استفاده از پالم در لبنیات معرفی شد اما نتیجه مشخص و شفافی از برخورد و جریمه این شـرکت نیز به رسانه‌ها نرسید.

دومین فرش قرمز برای خودروسازان خارجی

همایش بین‌المللی صنعت خودروی ایران درحالی در سـال ۹۳ به موعد دومین دور برگزاری خود در آذرماه نزدیک می‌شد که مذاکرات ایران با کشورهای ۵+۱ هنوز به نتیجه مشخصی نرسیده بود. این بدان معنی بود که شرکت‌های بزرگ خودروسازی جهان همچنان توانایی یا اجازه حضور و احداث کارخانجات تولید خودرو در ایران را نداشـتند. امـا با این وجود دسـت‌اندرکاران برگزاری دومین همایش صنعت خـودروی ایران با اصـرار بر رویکرد خـود، دومین فرش قرمز را برای خودروسـازان فرانسوی، چینی، آلمانی و دیگر کشورها پهن کردند. در همین زمان اما با وجود استقبال به نسبت خوب از این همایش اما هیچ‌گونه قراردادی با شـرکای خارجی به امضا نرسید. ناگفته نماند که مسئولان ایرانی نیز اطلاعات خاصی را درخصوص چگونگی شرایط برای عقد قرار و جزییات توافق جدید با شرکت‌های خارجی بروز نمی‌دادند و به نوعی آن را محرمانه می‌خواندند. بعد از این اما خبر رسید که ماحصل حضور خودروسازان خارجی در دومین همایش صنعت خودرو، ارتباط و آشنایی بیشـتر با پتانسیل‌های صنعت خودروی ایران بـوده و از طرف دیگر موجـب برقراری تعامل سازنده با دیگر کشورها شده است. بدون‌شک بازار با پتانسـیل ایـران در صنعت خودرو مـورد تردید هیچ فردی نیسـت اما نبود زیرساخت و مجوزهای بین‌المللی و دولتی به شـرکت‌های خارجی برای حضور در کشـوری نظیر ایران کـه اکنون زیر تیغ ناعادلانه تحریم‌ها به سر می‌برد، موجب شد تا این همایش نیز دستاورد خاصی را در پی نداشته باشد.

۴ سال سخت بورس

ریزش‌هـای متعـدد شـاخص بورس ازجمله وقایع تلـخ و تاریخی در اقتصاد سـال ۹۳ بـود. زمانی که بسـیاری از سـهامداران از شـدت زیاندهی قادر به فـروش و ترک این بـازار نبودند. در طـرف دیگر اما متولیـان این بـورس، از رئیس سازمان گرفته تا وزیر اقتصاد همچنان به بازگشت شـاخص به جایگاه منطقی خود امید داشـتند اما سـهامداران در اعتراضـات متوالی خـود در تالار شیشه‌ای تنها خواهان پاسخگویی رئیس‌جمهوری بودند. سهامداران در یک سـوال مشخص از دولت می‌پرسـیدند چرا سـرمایه‌گذاران را به حضور در محلی که این چنین موجب زیان‌شـان شده است، تشـویق می‌کردید؟ گفتنی اسـت در اواخر آذرماه این سال نیز علی صالح‌آبادی، رئیس سازمان بورس و اوراق بهـادار جای خود را به محمد فطانت‌فرد داد تا صالح‌آبادی به‌عنوان اولین رئیس سازمان بورس پس از ۸ سال از این سمت کناره‌گیری کند. لازم به توضیح است، شاخص کل بورس در ۱۹ فروردین‌ماه سال ۹۳ روی رقم ۷۷۴۰۱ واحدی قرار داشت و در روزهای پایانی اسـفندماه ۹۳ نیز با ارزش معاملات ۳,۸۸۲,۵۶۱ ریالی به کانال ۶۴ هزار واحدی رسید.

۵ چین همچنان شریک اول تجاری ایران

نگاهی به شرکای تجاری ایران در سال ۹۳ و حجم صادرات و واردات محصولات در این سال نیز خالی از لطف نیست. بررسی آمار کل صادرات جمهوری اسلامی ایران بیانگر این است که مجموع صادرات غیرنفتی ایران در سـال ۹۳ (تا پایان دی‌ماه) رقمی در حدود ۲۹ میلیارد دلار است. از این میزان کشور چین با حدود ۷ میلیارد و ۶۷۱ میلیون دلار بالاترین رقم صادرات کالاهای ایرانی را نسبت به کشور دیگر به خود اختصاص داده است. پس از آن کشور عراق با ۵ میلیارد و ۱۱۷ میلیون دلار در جایگاه دوم قرار گرفته است. همچنین امارات متحده عربی با حدود ۳ میلیارد دلار، افغانسـتان با ۲ میلیارد دلار، هند با یک‌میلیارد و ۱۰۰ میلیون دلار در مقام‌های سـوم تا پنجم قرار دارند. کشـور ترکیه نیـز با اختصاص رقـم یک‌میلیـارد و ۶۷۲ میلیـون دلار از مجموع کل صـادرات ایران در رده ششـم، ترکمنسـتان بـا ۸۲۸ میلیـون دلار در رده هفتم، پاکستان با ۷۶۲ میلیـون دلار در رده هشـتم، هنگ‌کنـگ با ۴۹۱ میلیون دلار در رده نهـم و مصر ۴۴۹ میلیون دلار در رده دهم قرار دارد. با بررسی آمارهای تجاری ایران مشخص می‌شود که میزان واردات به ایران از میزان صادرات از آن به سـایر کشورها بیشتر است. رقم کل واردات به ایران در سال‌جاری ۴۲ میلیارد و ۲۲۸ میلیون دلار است. این درحالی است که میزان کل صادرات از ایران در ۱۰ ماهه نخسـت امسال در حدود ۲۹ میلیارد دلار بوده است. ۱۰ کشوری که در صدر کشورهای مبدأ کالاهای وارداتی ایران هستند عبارتند از چین با ۱۰ میلیـارد و ۲۸۲ میلیون دلار، امارات متحده عربی با ۹ میلیارد دلار، جمهوری کره با ۳ میلیارد و ۴۲۸ میلیون دلار، ترکیه با ۳ میلیارد و ۱۱۳ میلیون دلار، هند بـا ۳ میلیارد و ۱۰۸ میلیون دلار، آلمان با ۲ میلیارد دلار، سوییس با یک‌میلیارد و ۸۹۵ دلار، هلنـد بـا ۸۸۷ میلیـون دلار، ایتالیا با ۸۵۹ میلیون دلار و تایوان با ۶۲۳ میلیون دلار.

۶ جدال نفتی؛ از رویکرد سیاسی تا بازار رقابتی

به تازگی کاهش شدید قیمت نفت شکاف جدی بین کشورهای عضو اوپک را نمایان کرد. اتفاقـی که در آسـتانه آخرین دیدار برنامه‌ریزی شـده امسال میان وزرای اوپک را به نمایش گذاشـت. برخی کشـورها بـه رهبـری ایران، خواهان اقدام فوری برای متوقف کردن روند کاهش قیمت بودند، درحالی که کشـورهای عربی حاشیه خلیج فارس مدعی‌اند، باید چند ماه دیگر صبر کرد تا روشن شود، آیا واقعا لازم است سازمان تولید خود را برای نخستین‌بار از پایان سال ۲۰۰۸ به این سوی کاهش دهد یا خیـر؟ بنابراین، عرضه دلار پرقدرت و کاهش تقاضـا در بـازار، باعث شـد قیمت نفت برنت که ترکیبی از تولیـد نفت ۱۵ میدان نفتی در دریای شمال است، به یکی از کمترین قیمت‌های خود در سـال‌های اخیر در هر بشکه کاهش برسد. به این ترتیب، نفت برنت در ۳ ماه گذشـته و پس از این‌که در ماه ژوئن به ۱۱۲ دلار در هر بشکه رسید، ۲۰ درصد کاهش قیمت را تجربه کرد. از زنگنه، وزیر نفت کشورمان نقل شده است با توجه به روند کنونی قیمت‌ها، اعضا باید تولید خود را کاهش دهند تا از بی‌ثباتی بیشتر قیمت‌ها جلوگیری شود. در آن‌سوی میدان علی النعیمی، وزیر نفت عربسـتان است که تاکنون درخواسـت‌هایی برای برگـزاری اجلاس اضطراری پیش از موعد اجلاس برنامه‌ریزی شـده برای مـاه نوامبـر را رد کرده، ولی به نظر می‌رسـد عربستان با کاهش تولید و همزمان کاستن از قیمت نفت تحویلی به مشـتریان آسـیایی خود سعی در حفظ سـهم خود از بازار دارد. بنابر آمارهای اوپک، عربستان سـعودی، با کاهش ۴۰۰ هزار بشکه‌ای از تولید خود در تابسـتان آن را به ۹.۶ میلیون بشکه در روز رسـانده اسـت. این درحالی است که اعراب از توافق هسته‌ای احتمالی ایران و غرب که صنعت نفت ایران را بـه روی غرب باز خواهـد کرد، نگران هسـتند. درنهایت امـا کاهش قیمت نفـت اثرات منفی را بر درآمدهـای دولت‌های تولیدکننده این

نکته‌سنج

محسن ایلچی
روزنامه‌نگار اقتصادی

در واپسـین روزهـای سـال‌جاری بر پایه سـنت «روزنامه‌نگاری با نـگاه رو به جلـو»، به‌ویژه در نقطه عطفی که بسیاری از آگاهان امور از اعلام توافق نهایی بر سر برنامه هسـته‌ای ایران در روزهای تعطیل خبر می‌دهند؛ روزنامه‌ها ترسـیم چشم‌انداز سـال آتی را مهم‌ترین نیاز یا اعطای پاداش آتی به مخاطبان توصیف می‌کنند، از این‌رو، مباحثه پیشگویی و پیش‌خوانی یا پیش‌بینی و افق‌بینی در محافل صنفی، دانشگاهی و پژوهشی این روزها رونق دارد، من می‌خواهم از منظری میان‌رشـته‌ای (اقتصاد و ارتباطات) به مسـأله دولت و اقتصاد توجه کنم، از نگاه نگارنده، چنانچه دولت در سال آتی به‌طور کاملا هوشیارانه و هوشمندانه در نظام ارتباطی و مدیریت کلان روابط‌عمومی‌اش تجدیدنظر نکند، با چالش‌های غیرقابل جبرانی روبه‌رو می‌شود.

به احتمال قریـب به‌یقین، بسـیاری از کارگزاران کنونی عرصه روابط‌عمومی دولت موافق گفتار پیش‌رو نیسـتند؛ آنها می‌گویند: «آن اندازه که ما برای بهبود ارتباط دولت با ملت (مردم) و ارایه تصویر شفاف و روش تلاش می‌کنیم، شما یعنی منتقدان - که دامنه آنها از انتهای راست سـنتی تا انتهای چپ سنتی هستند - اطلاع ندارید.» این که منتقدان از همه یا گوشـه‌ای از سعی‌ها و تقلاهای نظام اطلاع‌رسـانی، ارتباطات و روابط‌عمومی مجموعه نهادهای دولت مطلع نیستند، خود به تنهایی موید وجود چالش‌هـای دولت در این حوزه است چرا که مصرف‌کنندگان اطلاعات رسمی و بهره‌مندان ارتباطات رسـانه‌ای دولـت از این همه تلاش‌ها بی‌اطلاع‌اند.

در یک نگاه کلی، نظام اطلاع‌رسانی دولت متشکل از جزایـر متکثر و از هم متصلی هسـتند که به دلیل وجود تفـاوت در تخصص‌ها، نقش‌هـا، ماموریت‌ها و انگیزه‌ها یا مسائل ساختاری نظیر نظام اداری دولت، وجود بروکراسی کشنده، مقررات دست‌وپاگیر و سایر موارد دیگر نتوانسـته‌اند، مدیریـت ارتباطات خلاق، چابک، نوآور و ایده‌آفرینی خلق کنند. این که چرا نظام روابط‌عمومی مجموعه دولت با گرایش‌های سیاسی متفاوت و حتی گاه ناهمسـو با فـرد رئیس‌جمهوری نتوانسـته با گذشـت مدت مدیدی از فعالیت دولت، به صـورت منجسـم عمـل کنـد، پیـام ضمنی یا صریح یادداشـت پیش‌رو نیسـت، بلکه نویسـنده در این یادداشـت به وصـف واقعیت‌ها، هسـت‌ها یا مسئولیت‌هایی اشاره می‌کنم که در سال آتی دولت در حوزه «ارتباطات‌واقتصاد» با آن روبه‌رو بوده و مجموعه واحدهای فعال در حوزه مدیریت ارتباطات دولت، مدل یا برنامه منسـجمی برای تعامل و اقناع مخاطبان‌اش ندارد، در سـال آتی مسـائلی نظیر رخدادهای زیر را پیش‌روداریم:

اول؛ به باور بسـیاری از کارشناسـان در روزهایی که اقتصـاد حدود ۲ هفتـه به خواب مـی‌رود، خبر توافق ایران و غرب اعلام خواهد شـد. شکی نیست که چنانچه سیاسـیون پیش‌بینی می‌کنند، روند مذاکرات ادامه یابد، انتشار این خبر از اولین روزهایی که بازار سـرمایه آغاز بـه کار می‌کنـد (هفته دوم فروردین‌ماه)، آثار تبعی‌اش را روی بازار نشان خواهد داد. حال این سوال وجود دارد که مجموعه واحدهای متکثر در نظام روابط‌عمومی دولت چه مدل، شیوه، برنامه یـا طرحی بـرای جلوگیری از شـوک‌های کوتاه‌مدت بـر اقتصاد دارنـد؟ یا چـه بهره‌برداری رسـانه‌ای از فرصت‌های «خبر مهم» بـرای تزریق خوش‌بینی به اقتصاد دارند؟ برنامـه بهره‌برداری از عوامل روانی در اقتصاد چیست؟

دوم؛ در سال آتی، خواسته یا ناخواسته، دولت برای مالیات‌ستانی و تأمین منابع بودجه، مراجعات بیشتری بـه درآمدهای ملت (بخش خصوصـی) دارد و تلاش می‌کند با صدور بخشـنامه‌ها و اسـتفاده از ابزارهای دریافت مالیات، «شعار جدایی بودجه از نفت» را محقق کند! حال این سـوال وجود دارد که دولت چه برنامه و مدلی بـرای ارتباطات اقناعی بـا «جامعه هدف» که غالبا همان فعالان اقتصادی هستند، دارد؟ خودداری بازاریان از پرداخـت مالیات که یادمان نرفته اسـت. بدون‌شک با ابزارهای انتظامی و امنیتی نمی‌توان امور اصلاحی را پیش برد.

سوم؛ سال آتی، سال حذف شماری از پردرآمدهای جامعه (دهک‌های درآمدی هشـتم، نهـم و دهم) از خانواده بزرگ یارانه‌بگیر است. این گروه از افراد جامعه شایدنیازی به یارانه نداشته باشند، اما به‌عنوان نیروهای